

TIIVISTELMÄ

Karvinen, Ikali. Henkinen ja hengellinen terveys. Etnografinen tutkimus Kendun sairaalan henkilökunnan ja potilaiden sekä Kendu Bayn kylän asukkaiden henkisen ja hengellisen terveyden käsityksistä.

Kuopion yliopiston julkaisuja D. Lääketiede 451. 2009.

Tutkimuksen lähtökohdat ja metodologiset valinnat:

Tässä kansanterveystieteen ja terveys sosiologian tutkimusalaan kuuluvassa väitöskirjatutkimuksessa kuvataan henkistä ja hengellistä terveyttä etnofilosofista lähestymistavan avulla. Tutkimus toteutui kohdennettuna etnografisena tutkimuksena Kendu Bayn sairaalassa, Kendu Bayn kylässä sekä sen lähialueilla Nyanzan provinssissa Keniassa. Alue on luoheimon asuma-alueita Victoriajärven tuntumassa. Tämän tutkimuksen tarkoituksena on tuottaa tietoa henkisestä ja hengellisestä terveydestä ja kuvata Kendun sairaalan henkilökunnan ja potilaiden sekä Kendu Bayn kylän asukkaiden henkisen ja hengellisen terveyden käsityksiä. Tutkimus kuuluu Kuopion yliopiston kansanterveystieteen yksikön tutkimusprojektiin ”Vertaileva terveyskulttuuri: terveys käsitteenä ja arvona suomalaisessa kulttuurissa ja sen kansainvälinen vertailu”. Tutkimus käsittelee kirjallisuuskatsauksen henkisen ja hengellisen terveyden käsitteistä. Aihealueen kirjallisuus ymmärretään osana tutkimuskenttää. Varsinaisen kenttätutkimusaineiston keräämisen tukena on käytetty suomalaista pilottitutkimusaineistoa, jossa selvitettiin lääketieteen opiskelijoiden mielipiteitä terveydestä henkisenä ilmiönä.

Aineistonkeruu:

Tutkimusaineisto kerättiin havainnoimalla, haastattelemalla ja valokuvaamalla. Haastattelut toteutettiin sekä yksilö-, pari- että ryhmähaastatteluina. Näiden lisäksi sairaanhoitajaopiskelijat kirjoittivat neljä esseekirjoitusta tutkimusta varten. Tutkimukseen osallistui kaikkiaan 99 henkilöä. Valokuva-aineistoa kertyi yli 800 kuvan verran, josta pientä osaa käytettiin aineiston analyysissä ja tutkimustulosten raportoinnissa.

Aineiston analyysi:

Tutkimusaineisto analysoitiin osittain induktiivisella sisällönanalyysimenetelmällä ja osittain aineistolähtöisellä laadullisella sisällönerittelyn menetelmällä. Induktiivinen sisällönanalyysi ohjasi sisällönerittelyä. Merkittävin analyysin muoto oli aineiston jatkuva analysointi kenttätutkimusjakson aikana. Valokuvat analysoitiin kuvaustilannetta ja kuvan sisältöä eritellen. Valokuvien analyysin perustana toimivat Suojasen (2000) esittämät kriteerit siitä, mitä tutkijan tulee huomioida kerätessään aineistoa uskonnollisesta kielestä ja viestinnästä.

Tutkimustehtävät:

Tutkimustehtävinä oli (I) kuvailla millaisia henkisen ja hengellisen terveyden käsityksiä Kendun sairaalan henkilökunnalla ja potilailla sekä kyläläisillä on, sekä (II) muodostaa malli sairaalan henkilökunnan ja potilaiden sekä Kendu Bayn kylän asukkaiden henkisen ja hengellisen terveyden käsityksistä.

Tutkimustulokset. Tutkimustulokset kuvaavat Kendun sairaalan henkilökunnan ja potilaiden sekä Kendun kylän asukkaiden henkisen ja hengellisen terveyden käsitystä. Aineistosta nousseiden henkisen ja hengellisen terveyden käsitysten pohjalta syntyi malli, joka kuvaa tutkimusyhteisön elämää osana symboliavaruutta, jossa ovat voimakkaasti läsnä näkyvä ja näkymätön todellisuus kosmisena yhteisönä. Näkymättömään todellisuuteen kuuluvat muun muassa vainajien henget, demonit ja Jumala. Mallissa käsitys henkisestä ja hengellisestä terveydestä jakaantuu (1) henkistä ja hengellistä terveyttä selittäviin tekijöihin, (2) henkistä ja hengellistä terveyttä tukeviin tekijöihin ja (3) henkistä ja hengellistä terveyttä uhkaaviin tekijöihin. Mallin mukaan yliuunnollinen on selittävä tekijä sairastumiselle, sairaana olemiselle ja paranemiselle. Myös käsitys ravinnosta, yksilön suhde häntä ympäröivään kulttuuriin ja yksilön kyky eksistentiaaliseen pohdintaan osoittautuivat henkistä ja hengellistä terveyttä selittäviksi tekijöiksi. Mallissa henkistä ja hengellistä terveyttä tukeviksi tekijöiksi osoittautuivat taas spiritualiteettia tukeva hoitotyö sekä moraal- ja terveysopetus. Merkittävää spiritualiteetin tukemista esiintyi sekä sen modernissa että perinteisessä muodossa. Henkistä ja hengellistä terveyttä uhkaaviksi tekijöiksi sen sijaan osoittautuivat mielenterveysongelmien väärindiagnosointi ja yhteisön vähäinen suojautuminen sitä haavoittavilta tekijöiltä.

Yleinen suomalainen asiasanasto: etnografia; hengellisyys; henkinen hyvinvointi; kansanterveystiede; Kenia; kenttätutkimus; koettu terveys; terveydentila; terveys; terveys sosiologia; uskontoetnografia